

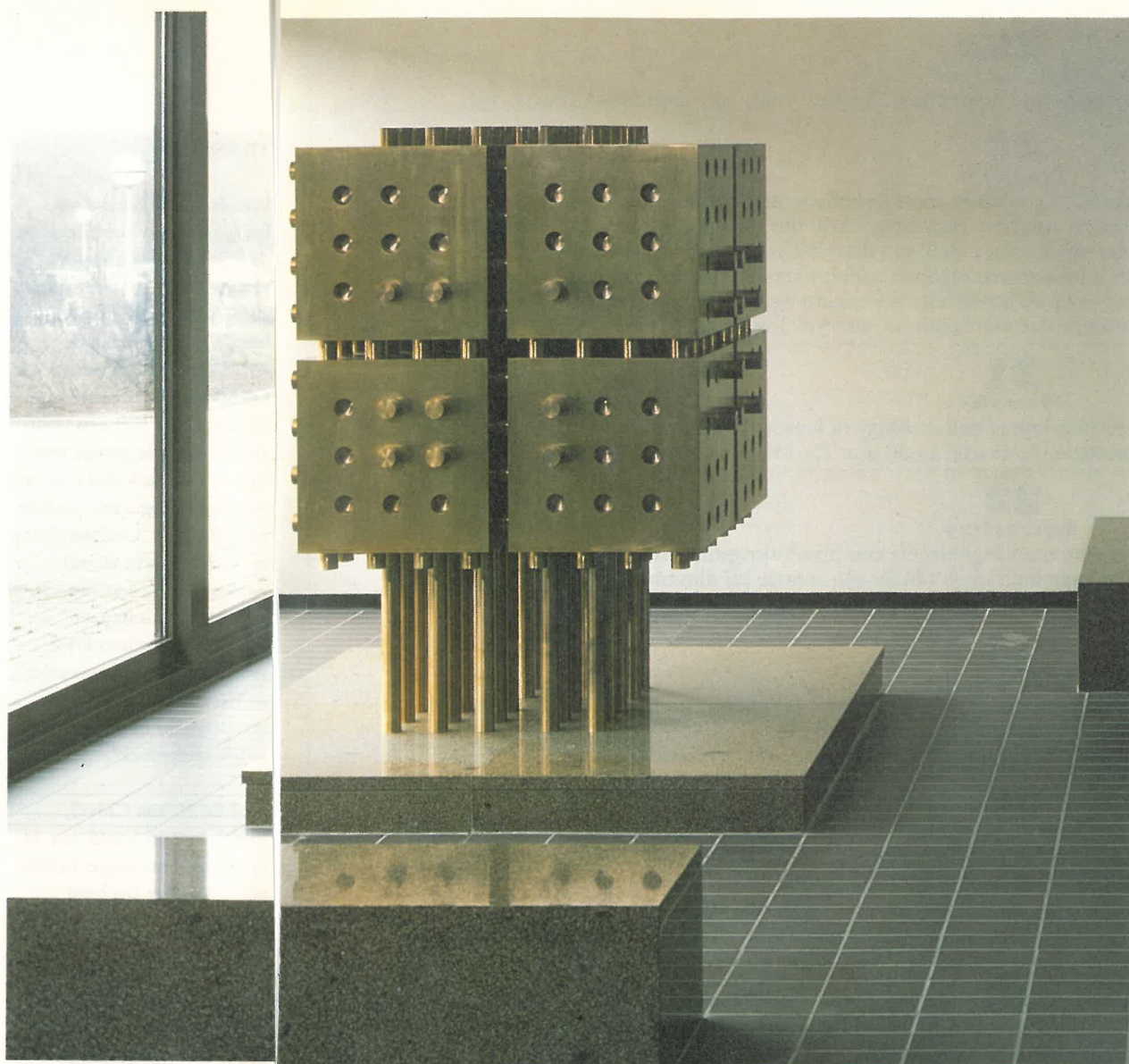
METAAL

eel soms kan een kunstwerk de oorzaak zijn van n ongeluk. Zo viel op de achternamiddag van 28 ei 1968 de tienjarige Mike Adolf Lijndorf in het rk langs de Oostoever in Slotermeer van een drie eter hoog plastic. De jongen werd met hoofd- en houderwonden opgenomen in het Onze Lieve Vrou- en Gasthuis. Het beeld waarvan de jongen vanaf as gevallen is een schepping van André Volten (1925) en moet daar toen pas hebben gestaan, want in gemeentelijke archieven zijn berichten van 16 mei '86 te vinden waar in melding wordt gemaakt dat de astiek van Volten, 'die lange tijd voor het Stedelijk useum in de Van Baerlestraat heeft gestaan, nieuw wordt opgebouwd in de buurt van het Sloterk.' Het 'reusachtige kunstvoorwerp' werd toeterd onder toezicht van Publieke Werken aan de hand n tekeningen van André Volten weer in elkaar last. Het is niet bekend of dat werk in een later stam voor nog meer ongevallen heeft gezorgd. 1968 was een beeld van Volten in straten, op plei- n of in parken nog betrekkelijk zeldzaam. Welis- ar had hij in beperkte kring al een grote naam, ar zijn werk had bij lange na nog niet zo'n brede rspreiding gevonden als tegenwoordig. Welke nsterdammers - en misschien ook niet-Amster- mmers - kennen niet zijn zuil van gestapelde, glan- nde, ronde schijven in de schaduw van de Neder- ndse Bank op het Frederiksplein, die al snel na de aatsing de bijnaam 'knakenpaal' kreeg. Zeker zo kend, maar van recenter datum is de enorme cirkel loorsnee achttien meter - die Volten pal voor de gang van het Muziektheater heeft gelegd. e schuin geplaatste ring van rose graniet steekt aan n kant zo'n zestig centimeter boven de grond en rdwijnt aan de andere zijde onder de rode klinkers n het trottoir. Zo heeft Volten op een onnadrukke- ke, uiterst ingehouden wijze een verbinding tussen e nieuwe Stopera en de oude stad tot stand weten te enge, die niet alleen als kunstwerk, maar ook als bruiksartikel (een bank) zijn diensten bewijst. ltens meesterwerk is te vinden op de grens van nsterdam en Driemond, niet meer dan een kwart- rtje fietsen van het AMC. Daar heeft, geklemd tus- n de Gaasp, het Gein en het recreatiegebied bij de asperplas, het Gemeentelijk Waterleidingbedrijf n Amsterdam een vestiging en daar ligt en staat n 170 meter lange sculptuur van Volten, bestaande

uit lange, glimmende roestvrij stalen buizen van ver- schillende lengte en dikte. Doordat Volten ook een rechthoekige waterpartij heeft laten graven, die met een betonnen 'kade' is omgeven, kon hij een groot aantal lange buizen diagonaal tegen de rand plaatsen. Daarnaast staat een soort hek van horizontale palen. Het geheel maakt op de voorbijganger een uiterst ongedwongen, speelse, om niet te zeggen muzikale, ritmische indruk. Hoewel er wel degelijk sprake is van een afscheiding tussen het waterleidingbedrijf en de omliggende ruimte, is de sculptuur alles behalve afwerend. Volten is er op een schijnbaar heel natuur- lijke manier in geslaagd met een puur abstracte beeldtaal toch associaties met licht, aarde en vooral water op te roepen. Het merkwaardige feit doet zich voor, dat het werk van Volten bij het grote publiek wel degelijk bekend is, maar dat slechts weinigen de naam van de maker kennen. De oorzaak daarvan moet vooral gezocht worden in de onpersoonlijke, geometrische abstracte vormen waarvan Volten zich sedert de eerste jaren na de Tweede Wereldoorlog bedient. Dat geldt evenzeer voor de kleinere beelden die Volten voor binnen- ruimten (zoals zijn sculptuur in het AMC bij de ingang van de Faculteit Geneeskunde) en zelfs voor de huiskamer heeft gemaakt. Veelal zijn dit ontwer- pen die verwijzen naar zijn monumentale werk. Met Volten manifesteerde zich rond 1950 een groep kunstenaars die het, in tegenstelling tot bijvoorbeeld de hevig geëmotioneerde kunst van de Cobra-groep (Appel, Constant, Corneille), niet ging om een per- soonlijk 'handschrift', maar om een meer beschou- wende, naar binnen gerichte vormtaal die geen enkele binding heeft met de zichtbare werkelijkheid. Hun werk sloot meer aan bij de pioniersarbeid die al tijdens de Eerste Wereldoorlog onder anderen door Mondriaan, Kandinsky, Van Doesburg en César Domela was verricht. De kunstenaars die zich bedienden van abstract geometrische vormen wilden zich niet zelf op de voorgrond plaatsen. Het ging en gaat hen in de eerste plaats om het beeld, zijn omge- ving en de verbinding met de mens. Aanvankelijk vonden de na-oorlogse abstracten weinig weerklank, doordat het lawaai van Cobra de kunstwereld in Nederland te zeer overheerste, maar na 1960 ebde die aandacht weg en kreeg de abstracte kunst veel meer kansen.

door

Jan Bart Klaster

Zonder titel, 100 x 100 x 100 cm, geel koper, Collectie AMC

André Volten, zoon van een IJselmeervisser uit Andijk, is van huis uit schilder. In de collectie van het AMC bevindt zich een doek uit 1953, Composi- tie no. 43, dat ondanks zijn expressieve schildertoet al vooruitloopt op de beelden van later datum. 'Mijn schilderijen werden allengs reliëf-achtiger en dat kon ik op een gegeven moment niet meer in hou voor elkaar krijgen. Toen dacht ik: als ik nou eens zou kunnen lassen...' Daarom ging Volten enige tijd als volontair werken bij een grote scheepswerf in Amsterdam Noord. Daar heeft hij aan de Aster- darsweg zijn atelier in het voormalige clubhuis va- het zo geheten Asterdorp waar in de jaren twintig 'lastige Amsterdammers' min of meer gedwongen gehuisvest werden. 'Ik ben metaalbewerker,' zei Volten ooit. 'Ik hou erg van metalen, maar ik werk ook wel in graniet. Het i zwaar en je moet er erg veel van houden om het 'zacht' te kunnen laten zijn. Er zitten geen onduide- lijkheden in. Als het niet sterk genoeg is van zeg- gingskracht ligt het niet aan het staal, maar aan mij. Verder is het een beetje zoals wij zelf zijn. Metaal ligt ergens tussen roest en schroot. Zo staan we er zelf ook wel voor.'

Volten: 'Ik wil niet zozeer een nieuwe ruimte opbou- wen, maar wel verwijzen naar nieuwe mogelijkhe- den en ruimtebeleving. We moeten ruimte zoeken waarin de mens zich kan bewegen. Ik wil dat de mensen in mijn constructies wonen, dat de kinderen er in klimmen...' (maar er niet af vallen).

LIGTERGENS TUSSEN ROEST EN SCHROOT